

کردنەوێ قوتابخانەکان، ئەو گۆرانکاریانەى هێشتا پێویست

سەلام عومەر

چەند رۆژێکە قوتابیان جانتاکانیان لەشانکردووە، دەرگای قوتابخانەکان کراوەتەوێ شەقامەکان ناسک بونەو، پەربوون لەو منداڵە جوانانەى هیوای نایندەمان، پێدەچێت بۆ ئەمەسێ گۆرانکارییەکی باش لەسیستى خوێندندا کرابێ، جگە لە باخچەى ساوايان و زانکۆ هەموو قۇناغەکان چاکسازی تیدا کراوە، ئیدی قوتابی بۆ لەمەودوا رەنجی هیچ سالیکی لەخۆرا نارا، بەتایبەتیش لەپۆلەکانى 10 - 11 - 12، چونکە ئەمە دوا قۇناغەو سالی بەسالی نەمرەکانى کۆدەکرێنەو، واتە چەند قوتابی پێشتر خۆى ماندوکردبێ، هێندە لەدوا قۇناغدا سوودی لێدەبینێ و پێو زیاتر دەدا، ئەمە بۆ قۇناغى بنەپەتیش بەهەمان شێوە، پێدەچێت ئەم گۆرانە هەولێک بێت بۆ گۆرینیکی ریشەیی، هەرچەندە بەرپەست هەن لەبەردەم ئەم گۆرانەدا، وەك دروستکردنی قوتابخانەو زمانى یەگەرتوو، هەروا پێناچێ بێر لەتەگەرەکانى (ئێلزامى) قۇناغى بنەپەرتى کرابێتەو، بەتایبەت لەناوچە دوورە دەستەکان، کەمتر دایک و باوک رێگەدەدەن کچەکانیان خوێندن تەواو کەن، لەناوشاریش بیانوو هەن وەك کارکردن بەمنداڵان و زۆر گرفتى دى.

کێشەى باخچەى ساوايان، زۆرى لەسەر گوتراوە، کەمى ژمارەیان لەنێو شارو شارۆچکەکاندا بەراستى گرتە، یان ئەو فەرمانبەر و مامۆستایانەى منداڵى 1 تا 3 سالیان هەبێ، کە نازانن لەکۆبى دانێن، دواتر بەپێى سیستەمى وڵاتە پێشکەوتوووەکان ئەو دایکەى منداڵى دەبێت زۆرتىنى ئەركى بەخێوکردن دەخێتە ئەستۆى حکومەتەو، بەلام لێرە حکومەت هەقى نییە، دواى یەك سالی مۆلەت ج لە منداڵەكەى دەکات بیکات و شوێنێک نییە لێى دانێ، ئالێردا بارى دەروونى دایکەكە دەبێتە رێگر لە بەردەم ئەو ئەركەى لەسەر شانیهێ، یان هەر هیچ نەبێت پەرورەدەى منداڵەكەى خۆى، کە هەر رۆژەو لە جێبەجێى جێى دەهێلێ وەكو پێویست نابێ، بۆیە دابینکردنى شوێنى حەوانەوێ ئەو منداڵانە ئەركى وەزارەتى پەرورەدەى پێویستە بخێتە نێو بەرنامەى ئەو گۆرانکاریانەى هەن و لە نایندەدا کارى لەسەر دەکرى، لەلایەكى ترەو بەرپۆلەبەرى قوتابخانەکان کە لەم چەند سالی رابردوودا هەر هەموویان

بۆ بەرژەوندی پارتەکان گۆران پێویستە چاوى پێدا یخسێنرێتەو، مامۆستای بە ئەزموون و بەتوانا دابنرێ بەبێ رەچاوکردنى پلەى حزبى، ئەم گۆرانکارییە دەبێت یەك لە خالە سەرەکییەکانى کارى وەزارەت بێ، هەروا باخچەو شوێنى یاریگای قوتابخانەکان گرنگیان پێ بەدرێ و چاودێریشیان بۆ دەستنیشان بکری، با چیدی وەكو گۆرەپانى سەربازگە سەیر نەکری و قوتابیەکان لە پشوو نیوان وانەکان شوێنێک هەبێت تیايدا یخوینن یان یارى بکەن. گرانی جلی و بەرگو پێداویستیەکانى قوتابخانە کە بە کردنەوێ بازار هەلەئەواسیێنێ گرفتێکی گەورەبێ، راستە وەزارەتى پەرورەدە ناتوانێ کۆنترۆلى بازار بکات، بەلام ئەگەر پەرۆزەبەشى هەبێت بۆ کردنەوێ کۆگای ئەم جۆرە پێداویستییانە و فرۆشتنەوێ بە قازانجێکى کەم، بازار ناتوانێ بە ئارەزووى خۆى نرخ دانێ، سالی پار قرتاسیە بەسەر قوتابیاند دابەش نەکرا، ئەمە باشترین دەرەفت بوو بۆ بازرگانەکان، تا مووچەخۆرەکان بروتیئەنەو، بەتایبەت ئەو فەرمانبەرەنەى لە دوو منداڵ زیاتریان هەبێ.

پەرتوکی خوێندن کە وەزارەتى پەرورەدە دابەشى دەکا بە خۆراپى دیدات بە قوتابیان، هەندێ لەو پەرتوکانە لە بازار مامەلەى پێدەکرا، قوتابخانە بالاو نەموونەبێهەکان، جگە لەوێ حیاوازی خستە نیوان قوتابیان، رێژەى دەرچوونیشى بەلاکەى دیدا گۆرێ، چونکە ئەوێ بارى دارایی باش بێ بەبێ رەچاوکردنى توانا، دەکری لەوێ یخوینێ، کەچی نەمرە بالاکانى سالی پار، زۆرینەیان لەو قوتابخانانە هاتن، کە هی دەولەتن و بالاش نین، کەواتە ئەو سیستەمەش بۆ ئێرە پێویستى بە خوێندنەو و بەرنامەى باشتر هەبێ.

جلوبەرگى تابیەت کە پێشتر لە ناوهندى و دواناوەندى و زانکۆکان هەبوو، نەما ئەگەر سەردەمێک بارى ئابوورى وڵات رێگر بوو، ئیستا پێویستە بگەرێتەو چونکە حیاوازی لە جلوبەرگدا بەتایبەت بۆ ئەو قوتابیانەى بارى ئابوورى باوانیان خراپە، دەبێتە هۆى شلەژانى بارى دەروونى، بۆ یەكخستنى بەرگیش پێویستە بەرنامە هەبێ بۆ کرپین و فرۆشتن، چارەسەر تەنها کردنەوێ شوێنى تابیەتە بۆ پێداویستیەکانى قوتابخانە، لە ژێر کۆنترۆلى وەزارەتى پەرورەدەدا

بە کورتى پەرۆسەى خوێندن لە هەرمى کوردستان لە سالی 1991 وە پێویستى بەم گۆرانکارییانە هەبێ، هەرچەندە هەول هەن و پەرۆزەکان خراونەتەرپوو، لەسەرى گوتراوەو هەندێک گۆرانکاریش کراوە، بەلام لە ئاستى داخوایەکاندا نین، نایندەى پەرورەدەمان دەخوایێ بە خۆماندا بچینەو و هەرچى زوو سیستەمەکان بگەیهینە قۇناغێک لە برى بەردەوام پاشەکشە، روو و نایندە بەرەو پێش بچین. ئەم گۆرانەى ئیستاش جێگەى دەست خۆشیە، هەولێکە بەرەو ئەو نایندەبەشى چەندین سالی داوا دەکری، خۆ ناشێ زانکۆکان لەیاد بکەین، کە بەراستى شیواویەکی ئیجگار زۆرى پێو دیارە، بەتایبەت بۆ ئەو

بەرپرس و خاوەن کەسانەى دەخوینن، پارەدەدەن و برۆنامە وەردەگرن، ئەو لاشەووە قوتابى داماو 16 بۆ 18 ساڵ دەخوینن تا هەمان برۆنامە وەردەگرن،
پێویستە هەرچى زوو سنووریک بۆ دابەشکردنى برۆنامەکان دابنرێ، ئەو ئەركێكە دەبوو وەزارەتى پەرەدە زۆر زووتر بیری لێکردبایەو.